

ÜLDFÜÜSILISE KOORMUSTESTI KORRALDAMISE KORD

Kinnitatud EKL juhatus poolt protokoll 4-2022, 14.04.2022

Koera koormustaluvust ja võimet hingata normaalselt hinnatakse üldfüüsilise koormustesti ja kliinilise läbivaatusega.

Koormustest on mõeldud lühikoonuliste (brahhütsefaalsete) tõugude, kellel esinevad kitsad ülemised hingamisteed, hingamise ja kehatemperatuuri reguleerimise hindamiseks.

Koormustestil osalev loomaarst peab olema EKL üldfüüsilise koormustesti usaldusarst ning omama kehtivat üldfüüsilise koormustesti hindaja kvalifikatsiooni.

Eestis laieneb koormustesti ametliku sooritamise õigus järgmistele tõugudele:

- mops
- inglise bulldog
- prantsuse bulldog
- bostoni terjer
- shih tzu
- belgia, brüsseli ja väike brabant grifoon
- jaapani chin
- king charles spaniel
- cavalier king charles spaniel
- pekingi koer
- ahvpinšer
- norwichi terjer

Koerad, kellel on koormustest läbitud enne (süüa kuupäev, mis ajast see dokument kehtima hakkab), peavad tähtajatu testi kehtivuseks sooritama testi uuesti peale kehtivusaja lõppu.

Muudatus ei laiene tõugudele, kellel on kehtivad aretusnõuded, mis sisaldavad nõudeid koormustestile.

1. Koormustestil osalemine

Koormustestil saab osaleda vähemalt 12 kuu vanune koer. Testi kehtivusaeg on 24 kuud.

Kui testil osalev koer on vanem kui 24 kuud, on positiivselt sooritatud test tähtajatu v.a juhul, kui aretusnõuetega on määratud teisiti.

Koerad, kes on koormustesti sooritanud enne 14.04.2022, peavad tähtajatu testi kehtivuseks sooritama testi uuesti, hiljemalt peale kehtivusaja lõppu.

Muudatus ei laiene tõugudele, kellel on kehtivad aretusnõuded, mis sisaldavad nõudeid koormustestile.

Osalev koer peab olema nõuetekohaselt identifitseeritud ja vaktsineeritud.

Testil ei ole soovitatav osaleda:

1. koeral, kellel on ilmsed hingamisraskused;
2. koeral, kellel on tehtud hingamisteede korrigeerivaid ja/või ortopeedilisi operatsioone;
3. koeral, kes on haige;
4. emasel koeral, kellel on oletatava poegimiseni jäänud vähem kui 30 päeva või kelle poegimisest on möödas vähem kui 75 päeva.

Testi tegemise juures peab viibima vähemalt üks loomaarst. Loomaarst otsustab pärast esialgset koera läbivaatust viimase pääsu koormustestile. Loomaarstil on õigus test katkestada, kui tekib oht koera tervisele. Koer testitakse alati omaniku vastutusel.

Koera läbivaatuse info ja kogutud andmed pärast testi dokumenteeritakse vastavasisulisel ametlikul vormil ning andmed on avalikult kasutatavad Eesti Kennelliidu, tõuühingute ja loomaarstide poolt.

2. Testi korraldamise koht ja tingimused

Koormustest korraldatakse eelistatult sisetingimustes. Väljas testi korraldamisel peab ilm olema kuiv, vihmaga testi korraldada ei tohi.

Testil käiakse edasi-tagasi kas 30–90 meetri pikkusel sirgel või L-tähe kujulisel või U-tähe kujulisel rajal.

Rada testiks märgistatakse ning tutvustatakse osalejatele. Rada peab olema koerale ohutu.

Õhutemperatuur testi korraldamisel peab olema määratud ning peab jääma 14–25°C vahele.

Testile pääsemise ooteala peab olema piisavalt kaugel läbitavast testirajast.

Isik, kes liigub koos koeraga testi ajal, peab olema looma omanik või omaniku poolt määratud inimene (koerajuht). Testimise alale on lubatud koer koos ühe isikuga.

Koer peab testi sooritamise ajal olema rihma otsas. Koer peab testil kõndima või traavima, lubatud ei ole galopp. Koerajuht võib joosta, kui koera liikumise rütm seda vajab.

3. Testi tegemise kord

1. Kontrollitakse koera ID-numbrit ja vaktsiini kehtivust
2. Tehakse koera kliiniline läbivaatus ning täidetakse vastavasisuline ametlik vorm.
3. Kui koer alustab kõndimist, pannakse käima kell/taimer.

4. Koer jalutab rihma otsas 1000 m või vastavalt aretusreeglitega määratud vahemaa.

5. Kui nõutud maa on läbitud:

5.1 peatatakse kell/taimer ja koera liikumine, raja läbimise aeg kantakse vormile. Hinnatakse hingamisel tekkivaid helisid ja hingamisraskust, määratakse BOAS-aste (brahhütsefaalne obstruktiivne hingamisteede sündroom) (Lisa 1). Mõõdetakse koera kehatemperatuuri, et hinnata koormuse ajal tekkivat temperatuuri muutust;

5.2 koormusest taastumise ajaks, milleks on 15 min, käivitatakse kell/taimer kohe uuesti kui loom on lõpetanud kõndimise.

6. Taastumisaeg on 15 min. Koer peab viibima omaniku/koerajuhi juures taastumisalal. Looma ei tohi jahutada mingil muul moel, kui vaid vee joomise võimaldamisega (välja arvatud juhul, kui looma elu on ohus, siis loetakse koer ka testi mitteläbinuks).

7. Taastumisaja järel tehakse uus kliiniline läbivaatus, mõõdetakse südamesagedust ja kehatemperatuuri, andmed kantakse vormile.

8. Vastavalt tulemustele annab loomaarst, kas kohe või hiljem, kokkuvõtva otsuse testi läbimise kohta.

4. Testi eelne kliiniline läbivaatus

Kliiniline läbivaatus algab koera kaalumise.

Loomaarst hindab koera üldist olekut ja hingamist. Koer ei pääse testile, kui tal esineb raskusi hingamisega, tema limaskestad on sinaka tooniga, kehatemperatuur on kõrgem kui keskmine normaalne (39,3°C) või tema üldine olek on normist erinev (tavapärasest erinev).

Mõõdetakse koera südamelöökide sagedus ning kehatemperatuur. Läbivaatuse leiud märgitakse vormile.

Hinnatakse ninasõõrmete suurust, stenoosi (Lisa 2), tulemus märgitakse vormile.

Hinnatakse koera ülemiste hingamisteede helisid enne testi ja testi järel ning märgitakse vormile.

5. Testi ajal

Testi ajal koer kõnnib või traavib omas tempos (ei tohi galoppida) märgistatud rajal koos koerajuhiga.

Kui koer on läbinud 1000 meetrit, siis stopper/kell peatatakse ja kulunud aeg fikseeritakse ning kohe käivitatakse stopper/kell taastumise ajaks (vt Testi järel).

Kui loomaarst tuvastab testi ajal hingamisraskused või muu otsese ohu koerale tervise (sh võimaliku kuumarabanduse), siis test katkestatakse ning vormil märgitakse "Test mitteläbitud".

Kui katkestus on tingitud muust seisundist mitte hingamisraskustest / kuumarabandusest (nt väga tugev longe), märgitakse vormil "Test katkestatud". Katkestuse põhjus märgitakse vormile.

6. Testijärgne kliiniline läbivaatus

Taastumisaeg (15 min) algab koheselt peale nõutud maa läbimist. Kohe pärast testi mõõdetakse koera kehatemperatuuri, et avastada varakult kuumarabanduse olemasolu. Kui koera kehatemperatuur on üle 39,5°C, test katkestatakse ning koerale antakse vajadusel esmaabi (sellisel juhul loetakse koer testi mitteläbinuks).

Hinnatakse koera kliiniline BOAS aste ning märgitakse vormile.

Taastumine toimub testi tegemise ala testirajast piisavalt kaugel asuvas eraldatud taastumisalas.

Koer on koos omanikuga võimalikult vaikselt kohas. Taastumise ajal ei tohi kasutada jahutusmatte ja/või -jakke. Koera ei tohi jahutada teisiti, kui ainult vett juua pakkudes.

7. Taastumisaja järgne kliiniline läbivaatus

Koera südamelöökide sagedust ja kehatemperatuuri mõõdetakse uuesti, kui koormustesti lõpetamisest on möödunud 15 min ning hinnatakse ka koera üldist olekut (üldine olek peab olema normaalne). Põhinedes mõõdetud tulemustele hindab loomaarst kas koer on taastunud koormustesti eelsele tasemele või mitte ning märgib tulemuse vormile.

8. Testi kokkuvõte

Testi kokkuvõte põhineb koera koormustaluvusel ja/või kliinilise läbivaatuse tulemusel. Loomaarst otsustab kokkuvõtva tulemuse. Vajaduse korral kasutatakse hindamisel lisaks tõuspetsiifilisi rajaläbimise ajalimiite.

Loomaarst märgib vormile kokkuvõtte:

TULEMUS	KIRJELDUS
„Test läbitud“	<p>Koer läbib 1000 m 12 minuti või vastavalt aretusreeglites määratud aja jooksul või vähema aja jooksul ning taastub koormusest piisavalt järgneva 15 minuti jooksul.</p> <p>Koera kehatemperatuur ei pea langema testi eelsele tasemele, kui koera üldine olek on täiesti normaalne ja loomaarst loeb koera koormusest taastunuks.</p>
„Test mitteläbitud“	<p>Kui loomaarst, põhinedes esmasele kliinilisele läbivaatusele, märgib, et koeral on hingamisraskus, limaskestad sinaka tooniga ja/või kehatemperatuur üle keskmise normi (üle 39,3°C, hüpertermia).</p> <p>Kui loomaarst lõpetab testi hingamisraskuste tekkimise korral koeral testi tegemise ajal.</p> <p>Kui koera kehatemperatuur koormusjärgselt ületab 39,5°C.</p> <p>Koer ei ole võimeline läbima nõutud maad 12 min jooksul või aretusreeglites nõutud aja jooksul ja/või ei taastu koormuseelsele tasemele 15 min jooksul.</p>
„Test katkestatud“	<p>Kui loomaarst märkab koeral teisi nähtavaid haigusi (välja arvatud hingamisteede probleemid ja kuumarabandus), mis takistavad testile minekut ja/või testi tegemist.</p> <p>Test katkestatakse koerajuhi poolt.</p>

Tulemusega „Test mitteläbitud“ pääseb koer uuesti testile vaid ühe (1) korra.

Tulemusega „Test katkestatud“ on võimalik koeral teha uut testi kuni kaks (2) korda.

9. Juhis testi korraldajale

Testi asukoha valikul tuleb tagada katseks vajalik temperatuur. Ruumi temperatuur tuleb fikseerida termomeetriga ning märkida vormile.

Osalevad koerad peavad oskama kõndida rihmas ning taluma temperatuuri mõõtmist pärasoolest.

Esmaabiks jahutusmatid on hea mõte.

Taastumiseks on ette nähtud eraldatud ala ehk taastumisala, kus koer ühegi teise koera ega inimesega kokku ei puutu v.a loomaarst ja omanik. Taastumisala võib asuda testi tegemise ruumis kohe testiala kõrval või võimaluse korral eraldi ruumis. Samas ruumis asuv taastumisala on testialast eraldatud piisavalt kõrge läbipaistmatu barjääriga, mis laseb rajalt tulnud koeral rahulikult puhata. Samal ajal rajal olev koer ei satu kontakti taastumisalal oleva koera ja koerajuhiga.

Taastumisalal peab olema koerale jooginõu värske veega.

Testi väljatöötamisel on aluseks võetud Cambridge ja Helsinki ülikoolide vastavasisulised teadusuuringud.

Viited

[Nai-Chieh Liu, David R. Sargan, Vicki J. Adams, Jane F. Ladlow, 15.06.2015. Characterisation of Brachycephalic Obstructive Airway Syndrome in French Bulldogs Using Whole-Body Barometric Plethysmography.”](#)

[Liisa Lilja-Maula, Anu K. Lappalainen, Heli K. Hyytiäinen, Erja Kuusela, Mirja Kaimio, Kirsti Schildt, Sari Mölsä, Mikael Morelius, Minna M. Rajamäk, 27.11.2016. Comparison of submaximal exercise test results and severity of brachycephalic obstructive airway syndrome in English bulldogs.](#)

[M Aromaa, L Lilja-Maula, Minna M. Rajamäki, 2019. Assessment of welfare and brachycephalic obstructive airway syndrome signs in young, breeding age French Bulldogs and Pugs, using owner questionnaire, physical examination and walk tests.](#)

Lisa 1

Brahütsefaalse obstruktiivse hingamisteede sündroomi (BOAS aste) hindamine kliiniliste tunnuste alusel (Lilja-Maula et al. 2017, modifitseeritud Liu et al. 2015)

	BOAS aste^a			
	BOAS-		BOAS+	
	0	1^b	2^b	3
Heli ülemistest hingamisteedest puhkeolekus^c 0 = puudub 1 = kerge ^e 2 = keskmine 3 = tugev ^f	0	0-1	1-2	1-3
Heli ülemistest hingamisteedest pärast koormust^c 0 = puudub 1 = kerge ^e 2 = keskmine 3 = tugev ^f	0	1-2	1-2	2-3
Hingamise muster puhkeolekus 0 = normaalne 1 = täiendavate hingamislihaste kasutamine ^d	0	0	0-1	1
Hingamisraskus või tsüanoos puhkeolekus 0 = puudub 1 = esineb ^f	0	0	0	0-1

^aBOAS aste: 0 = puudub; 1 = kerge; 2 = keskmine; 3 = tugevad tunnused.

^bBOAS astet tõstetakse kui koeral on kõik kliinilised tunnused ülemistes piirides.

^cKuuldav ülemiste hingamisteede heli auskultatsiooni kasutamata.

^dTäiendavate hingamislihaste kasutamine esineb kui on nähtav ninasõõrmete tahtlik laiendamine, suurenenud või pingutatud rinnakorvi ja kõhuseina liikumine.

^ePidev, mõõdukas nina stenoosi heli nuusutamisel/nuuskimisel loetakse ka kergeks ülemiste hingamisteede heliks

^fKui leitakse, siis koera BOAS aste on alati 3, hoolimata teistest tunnustest

Koera BOAS aste (0, 1, 2 või 3) märgitakse koormustesti blanketile ja tulemus kantakse Eesti Kennelliidu tõuregistrisse testi korraldaja poolt esitatud dokumentide alusel.

Lisa 2

Ninasõõrmete suurus, stenoosi aste.

Nostril Grading Examples

